

# Het Oost-Europese avontuur

Bij de oprichting van Continental Sound in 1969/1970 werd visionair al vastgesteld: het werkterrein is geheel Europa!

In de jaren 69, 70, 71 werd de boel in Nederland op poten gezet. In 1972 en 1973 werd de zaak in West-Europa geregeld. In 1974 ging de eerste groep Continentals naar Oost-Europa: Polen. Kerken en kathedralen waren te klein. In een kerk van 3000 stoelen waren 10.000 bezoekers. Gelukkig waren voor in de kerk zijdeuren, zodat men bij het podium niet platgedrukt werd. Via de zijdeuren naar buiten, en men sloot zich achteraan weer aan; na een half uur stond men weer vooraan. In 1975 gingen opnieuw Continentals en nu ook New Hope naar Polen. Het volgende land waar we vaste grond kregen, was Hongarije. Continentals en Discipel bezochten vele keren Hongarije. Een Continental-dirigente (Julia Winterberg) kreeg visie voor Hongarije. Met support van ons Europese kantoor en het Amerikaanse kantoor vestigde zij zich in 1986 in Hongarije (als 'studente'). De communistische staat maakte de ontwikkeling moeilijk, maar de Hongaarse macho-man-mentaliteit maakte het zeker zo moeilijk om één en ander tot stand te brengen (Julia was een vrouw.....). Leen was ieder jaar ca. 4x in Hongarije om alles op de rails te houden.

De eerste Hongaarse Continentals kwamen tot stand. De Hongaarse geheime dienst opende de jacht in opdracht van het ministerie van kerkelijke aangelegenheden. Het koor switchte binnen 24 uur van een katholieke kerk (waar geoefend werd) naar een gereformeerde kerk, en veranderde van naam: Jubilate! De dominee werd gebeld, maar die zei, dat hij de Continentals niet kende; hij kende alleen zijn eigen kerkkoor..... Moge God de moed en de wijsheid van deze predikant zegenen. Hij riskeerde wel zijn nek voor ons.

De Hongaarse Conti's hadden ook apparatuur nodig. Hoe moest dat? Wij richtten voor een weekend een popgroep op. Met onze eigen autobus naar Venen, waar zogenaamd opgetreden werd. En nu we daar toch waren, waarom niet even Budapest bekeken? Twee licht- en geluidsets waren aan boord, maar slechts één carnet. Niemand had iets in de gaten. Eén set bleef achter in Hongarije. De ander met carnet weer terug..... Tsja, je moest in de communistische tijden inventief zijn. Het Amerikaanse kantoor en het Europese kantoor betaalden samen de kosten van de apparatuur en deze logistieke operatie.

Ook al waren Polen en Hongarije relatief 'makkelijke' landen, de Hongaarse grens ging toch echt voor onze westerse groepen dicht in 1989. Het liep teveel in de gaten, al die duizenden bezoekers door geheel Hongarije. Pas in 1992 gingen weer westerse Conti-groepen naar Hongarije. Ondertussen hadden de Hongaarse Conti's een enorme sterke basis opgebouwd. Moeilijke landen waren de DDR en Tsjecho-Slowakije. Hierbij beperkten wij ons halverwege de jaren tachtig tot bewuste plaagstoten, b.v. op doorreis de bus stoppen bij een kerk, waar 'toevallig' voldoende apparatuur was, zodat 'toevallig' een muzikale groet gegeven kon worden. De muzikale groet was zolang als de kerk een telefoontje kreeg of de geheime dienst de straat in kwam rijden. De Conti's stapten dan net op tijd in de bus, reden weg het land uit. Al deze bezoeken werden persoonlijk door Leen voorbereid tijdens geheime ontmoetingen op diverse locaties in Oost-Europa. Over niets kon je bellen. Schrijven was onmogelijk. Alles werd afgeluisterd en gelezen. Tenslotte ontwikkelden we per land een geheimtaal, zodat al pratend over familie en vrienden snel wat gegevens uitgewisseld konden worden via de telefoon. Maar het bleef oppassen geblazen. Leen kon als vertegenwoordiger van een reisbureau sommige landen in en uit. Toch zat Leen teveel in de diverse computers. Dat leidde een enkele keer tot uitkleden en autostrappen.

Een enkele keer werd een concert in Oost-Berlijn gehouden door met de bus tot in West-Berlijn te rijden en als toerist bij Checkpoint Charlie naar de DDR te lopen op een dagpas. Dat ging goed tot één Continental ondanks duidelijke waarschuwing toch een instrument meenam. Toen werd voor het volgende jaar een groot concert gepland in de zuid-westhoek van de DDR. Een koor uit Tsjecho-Slowakije was 'toevallig' op bezoek en had wat apparatuur meegenomen en opgesteld in een grote kerk. De jeugdgroep van die kerk had ook het nodige bij elkaar geharkt. De overheid had toestemming gegeven voor een optreden van dat koor uit Tsjecho-Slowakije (toch een communistische broedernatie...). Voor de Continentals was een campingreis geboekt in de DDR. Bewust kwam de groep uren te vroeg aan bij de grens. Alles was in orde, maar de verplichte gids was er nog niet. Ach, we konden toch wel alvast naar die camping om de tenten op te slaan? Als de gids kwam, zouden ze op excursie gaan. Ach, de grenswacht dacht, hoe kan zo'n bus met lieve jongelui staatsgevaarlijk zijn en gaf toestemming. Een andere jeugdgroep van die kerk zette toen wat tenten neer en meldde bij de camping dat de geplande groep aangekomen was. De Conti-groep reed alleen linea-recta naar de bomvolle kerk, waar het Tsjechische koor net begonnen was. Ze gaven gelijk het podium aan de Conti's, want wat is mooier dan internationale verbroedering via de muziek. Tegen de tijd dat een gids in volledige paniek (waar was zijn groep) met politie het kerkplein opreed, waren de Conti's allang vertrokken. Het publiek en het Tsjechische koor wisten niet waar de politie het over had..... Ze zongen hier met toestemming, toch? De Conti's reden bewust via een andere grens het land uit. Paniek bij die grens, dat kan zomaar niet. Ja, de groep was op de camping geweest, maar het was te koud, zieken in de groep, en ze wisten dat net over deze grens een goed ziekenhuis was. Daar het midden in de nacht was, en geen speciale officier bij die andere grens bereikt kon worden, mocht de groep doorrijden en had daarna een nacht rust. Had deze groep LP's, apparatuur en instrumenten bij zich? Nee, voor de eerste grensovergang was dit in een vrachtwagen geladen en deze stond bij het eerstvolgende concert in West-Duitsland netjes te wachten.....

Leen La Rivière had diverse contacten op hoog kerkelijk niveau ontwikkeld in de DDR en Tsjecho-Slowakije. Het is Leen na vele onderhandelingen gelukt om als enige christelijke(!) westerse groep officiële toernees te houden in de DDR en Tsjecho-Slowakije. Iedereen werd stevig bijgepraat, wat je wel en niet moest zeggen. Thema was altijd "bruggen bouwen voor vrede en internationale solidariteit". De geheime dienst kwam bijna op ieder concert en achteraf had altijd de nationale kerkleiding een moeilijk uurtje met het ministerie van kerkzaken.....

Roemenië was zeer moeilijk. Toch is een Amerikaanse Conti-groep er twee keer geweest in de tachtiger jaren. (Roemenië had toen een speciale bevoorrechte status bij de USA. Een senator en een ambassadeur maakten zich er steeds sterk voor.) Maar de effecten op plaatselijke kerken en voor sommige voorgangers waren desastreus (ze werden met de dood bedreigd en het moet één persoon naar alle waarschijnlijkheid het leven gekost hebben). In 1989 bezochten Leen La Rivière en Julia Winterberg Oradea in Roemenië. Het werd een spookachtige vergadering. Onze auto werd begeleid door de Securitate. Voor het huis van onze contactpersoon 3 Securitate-auto's met richtmicrofoons. De telefoon werd in een kast weggesloten, want die werd ook als afluistermicrofoon gebruikt. De radio loeihard aan..... Besloten werd op betere tijden te wachten en al onze activiteiten op te schorten. Voor de gemeenten in Roemenië was het te gevaarlijk geworden.

Ook in Joegoslavië zijn concerten geweest (Conti's en Discipel).

Het effect van de bezoeken van de Continentals, New Hope en Discipel op de DDR, Polen, Tsjecho-Slowakije, Hongarije en Roemenië was enorm. Het stimuleerde acceptatie, jongerenwerk, nieuwe manieren van expressie en overal ontstonden als spin-offs jongerenkoren. Overal waar Leen ging, liet hij bij muzikale sleutelfiguren songbooks en soms ook LP's achter. (Cassettes waren zeer illegaal.)

De Conti's waren ook nog in Rusland (St. Petersburg vanuit Finland en een keer in Moskou). De zeer slechte infrastructuur maakte het praktisch onmogelijk om daar met een compleet koor te komen. Na de omwenteling werd een hele nieuwe strategie opgezet, met als doel in diverse landen in Midden- en Oost-Europa eigen Continental groepen op pad te hebben, zodat die landen zo goed mogelijk be-evangeliseerd konden worden. Naast Hongarije is dat al gelukt in Slowakije en zelfs Roemenië. Vanaf start tot groep is een 4-jarig proces, waarin door het Europese kantoor enorme bedragen worden geïnvesteerd in scholing, begeleiding en opleiding.

Hongaarse, Slowaakse en Roemeense CD's en cassettes hebben ook het licht gezien.

Albanië werd 4 keer bezocht, tot de burgeroorlog uitbrak. Ook het uitbreken van de diverse oorlogen in voormalig Joegoslavië gooide een paar jaar roet in het eten. Al snel werden Slovenië, Kroatië en Macedonië weer jaarlijks bezocht.

Jaarlijks werden ook de Baltische Staten aangedaan en Kaliningrad. Oekraïne moet als zendingsproject door de Slowaakse Continentals aangedaan worden. De Roemeense groep heeft Moldavië als zendingsveld.

Ook financierde Leen La Rivière in 1989 de eerste christelijke platenmaatschappij in Oost-Europa (Preludium, Budapest). Deze gaf een enorme stoot tot de ontwikkeling van allerlei producties, ook van eigen Hongaarse muziek. Ook werd hulp geboden om Rosa in Praag op te zetten. En er werd samengewerkt met een bedrijf in Polen.

Een ander soort contacten had te doen met het uitdijende netwerk van Christian Artists. Via allerlei officiële kanalen lukte het ieder jaar steeds meer sleutelfiguren uit Oost-Europa naar het Christian Artists Seminar te krijgen. De Baptisten, Gereformeerde, Lutherse en Katholieke Kerk hebben, waar nodig, geholpen! Kerkcentrales: dank voor je hulp in de donkere jaren tachtig. Denk niet licht over deze strategie! De juiste persoon moest geselecteerd worden. Onderzocht moest worden of het safe voor dat kerkgenootschap in Oost-Europa was, safe voor ons, safe voor die persoon. Dan moest 7 maanden vantevoren de officiële uitnodiging gesteld worden; documenten voor de Nederlandse Ambassade, het Ministerie in Den Haag, enz., enz. Dan werden tenslotte de reiskosten naar CA betaald en het verblijf op CA. Per persoon waren de kosten gemiddeld f2500,-. Als er dan 40 geselecteerde personen komen..... Was het de moeite en de kosten waard? Absoluut! Het geleerde op CA heeft op vele plekken in Oost-Europa nieuw jeugdwerk, koren, groepen, bands, mime, dans, beeldende kunst, evangelisatie en kerkerwerk gestimuleerd.

Samenvattend. Van 1974 tot heden zijn onze activiteiten in Oost-Europa zeer bevruchtend geweest. Het heeft vele burger-initiatieven en basisbeweging gestimuleerd. Vanaf 1991 werden bovendien vele landelijke of plaatselijke kunstenaarsgroepen gestimuleerd om daarmee het maatschappelijk middenveld en democratisering te versterken.

Continental Sound en Christian Artists hebben hiervoor alle jaren zeer grote offers gebracht aan menskracht, materialen, ken-

nis en geld. Als voorbeeld: één concert van een westerse Continental-groep in Oost-Europa kost: f1000,- aan buskosten; licht en geluid f400,-; rechten f100,-; samen f1500,-. Hierbij komen nog de kosten van gedeerde inkomsten uit collectes en verkoop (ca. f1000,-). En soms komen er nog de kosten van eten en onderdak bij (je kunt n.l. niet in ieder land bij gastgezinnen overnachten. Dat is in 2000 nog steeds zo in Kaliningrad, Wit-Rusland, Moldavië, sommige stukken van de Oekraïne, Albanië). In de periode 1974-1981 kostte het Oost-Europa-gebeuren per jaar ca. f50.000,-. Vanaf 1981-1993 kostte het Oost-Europa-gebeuren f150.000,- per jaar. Vanaf 1994-2000 is het budget ca. f100.000,- per jaar. **Totaal** is er in al die jaren ca. 2,9 miljoen gulden in gaan zitten. Veel van dit geld kwam bijeen via de extra collectes op concerten, giften en bijdragen van de achterban. Ca. f25.000,- per jaar komt sinds 1994 uit een EZA-subsidie (bezoekers aan CA). Alle mensen die bijdragen leverden, heel veel dank, namens duizenden in Oost-Europa!

#### Dit was de stand in 2001.

Sinds dat jaar wordt nog steeds support gegeven aan activiteiten in voormalig communistisch Oost-Europa: De Continental Singers organisaties worden in Slowakije, Hongarije en Roemenië op de been gehouden en met name geholpen met nieuwe concertprogramma's en trainingen. Er zijn kosten voor spreekbeurten en lezingen in die landen. Ook zijn een aantal boeken van Leen La Rivière in een paar talen van die landen vertaald ter stimulering van nationale ontwikkelingen o.a. in Bulgarije, Roemenië, Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije. Ieder jaar is ca. 25.000 Euro nodig voor steun in Oost-Europa.

